

Nuttig handwerken

In de twintiger jaren van de afgelopen eeuw, toen mijn moeder hier ter plaatse op de lagere school onderwijs genoot, kregen de meisjes vanaf de 5e klas, dat zou heden groep zeven zijn, ook het vak nuttig handwerken. Op school één, voor in de Valthermond aan het Noorderdiep, kreeg Mientje Hagedoorn, geboren 22 november 1913, handwerkles van juf Jansen. Zij was de echtgenote van manufacturier Roelof Jansen, die bij de sluis aan het Zuiderdiep zijn winkelpand had. De meisjes kregen iedere week op de woensdagmiddag twee uur handwerkles. Het eerste wat de meisjes moesten leren was breien. Men kreeg hiervoor een bolletje breigaren en twee breinaalden. Het begon dan met de uitleg over het opzetten van de steken. Vervolgens begon het oefenen; insteken, draad omslaan, doorhalen en afglijden laten. Hetgeen de juf betitelde als één recht één halfrecht. Voor de meisjes was het eerste begin van het breien moeilijk en inspannend, geregeld liet men een steek vallen of werd er een steek overgeslagen. Maar na enige oefening konden de meisjes een volle breinaald met steken zonder fouten breien.

Voor het volgende breiregel werd het werkstuk omgedraaid en ging het weer van vooraf aan. Na enige tijd, een paar woensdagmiddagen later, hadden de meisjes hun eerste breiwerkje gereed en was er zoals de handwerkjuffrouw het noemde, een 'slabbertje' gebreid. Wat was Mientje trots op haar eerste breiwerkje. Ze mocht het thuis tonen, echter het gebreide slabbertje moest de volgende handwerkles weer mee terug naar school. Wat er toen daar met haar trots, het slabbertje gebeurde is Mientje haar gehele leven bijgebleven. Ze kon het totaal niet bevatten, echter ze zag het met eigen ogen. Juf Jansen nam het breiwerkje in het midden met twee vingers op en knipte met een schaar, welke zij in de andere hand hield, een stuk uit het breiwerkje. Het zelfde gebeurde met de breiwerkjes van de andere klasgenootjes. De uitleg die de juf hierbij gaf was dat de meisjes op het ontstane gat in het werkstukje het stoppen, mazen van sokken gingen leren. Iets wat ze later als volwassen waren geregeld zouden moeten uitvoeren.

Het was heel belangrijk dat de meisjes het mazen goed beheersten. Het mazen moest met een dikke naald en draadgaren worden gedaan. Het was eerst een gepriegel, maar eveneens gelukte dat na enige inspanning. Wel bleef Mientje vooreerst vreselijk verbolgen op haar handwerkjuf vanwege het verknippen van haar, met zweet en tranen, gebreide slabbertje. Gelukkig was dat na enige weken het meest weer gesleten. Tevens ging het stoppen van gaten haar ondertussen toch wel goed af, al vond ze het maar onzinnig werk. Het volgende werkstuk was gelukkig een stuk mooier, er mocht een 'merklap' worden geborduurd. Op grof genaasde stof moesten alle letters van het alfabet in kruissteek worden geborduurd, waarna de cijfers één tot en met tien volgden. Tevens behoorde Mientje haar volledige voornaam 'Wilhelmina Berendina' en het jaar waarin ze de merklap maakte 1925 op de stof. Rondom de randen van de merklap werden verschillende sierrandjes geborduurd. Toen de merklap klaar was

mocht deze mee naar huis. Ja, Mientje was zeer tevreden met wat zij gepresteerd had. Thuis, nadat ieder het kunstwerk bewonderd had, deed moeder de merklap nadat ze deze gestreken had in de linnenkast. Hij zou worden opgeborgen voor later als Mientje trouwde en het ouderlijk huis verliet. Evenwel toen het zover was, was de merklap onvindbaar.

Ook werd het haken geleerd waarbij tevens een notenzak werd gehaakt. Net voor Pasen was deze gereed, wat natuurlijk heel fijn was. Mientje had er direct plezier van. Ook leerde men het inzetten van een lap stof in een broek of overall. Eveneens werd in het laatste jaar van de lagere school een schort genaaid en een kinderrokje op vier breipennen. Deze werd van onderaf gebreid, vier recht, vier averecht en vanaf de taille drie recht, één averecht, waardoor het rokje als deze gereed was mooi in de plooi viel. De zo gebreide rokjes werden klokrokjes genoemd. Het nuttig handwerken deed Mientje, ondanks het gebeuren met het slabbertje, met veel genoegen.

Later in haar huwelijk heeft ze daarvan veel plezier gehad. Vooral het breien deed zij vrijwel al haar vrije tijd. Er werden truien, sokken, kousen, borstrokken, sjaals, mutsen en handschoenen gebreid. Ja, zelfs gehele bedspreien kwamen van de breipennen. Naaien deed Mientje ook wel, doch dat was meer uit noodzaak en dan enkel om kleding te herstellen. Maar breien was haar lust en leven. Eén van de laatste truien die door haar gebreid werd halverwege de jaren tachtig, was voor de schrijver van dit artikel. Het was een grijze pullover met een rood witte band en een bedrijfslogo van het bedrijf alwaar mijn persoon bijna veertig jaar heeft gewerkt. Rond haar tachtigste levensjaar moesten evenwel de breipennen om gezondheid redenen worden neergelegd. Hoewel Mientje bij wijze van spreken dag en nacht breide, bleven de breipennen op zondag onaangeraakt. Ze hield zich mede vanwege haar geloofsovertuiging aan de spreuk 'Een zondagsteek houdt geen week!'

Jakob Westendorp